

اندرزهای نظامی

حضرت علی علیه السلام

بمناسبت ماه رمضان و یادبود شهادت حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام مجله ارتش مناسب میداند قسمتی از سخنان آن حضرت را که حاوی نکات عالی و اندرزهای بی نظیر راجع بامور نظامی و تربیت افراد و فرماندهان است از ترجمه کتاب نهج البلاغه بقلم دانشمند محترم آقای جواد فاضل و زیب صحائف مجله قرار دهد.

۱- جهاد و اهمیت مبارزه و سپاهگیری

پیکار کنید و در احراز حق و حفظ دین و ناموس خویش از دل و جان دریغ ننمائید .

پیکار کنید و بگذارید بیجای لکه مفلت دامن کفن شما آغشته بخون باشد.

پیکار کنید که مرگ شرافتمند هزار بار از زندگانی فتنگین ستوده تراست.

جهاد در رحمت الهی است که تنها بر روی بندگان خاص خداوند باز

می شود .

پیراهن سربازی زرهمی آهنین است که دست فداکاری آنرا بر اندام جوان

مردان خون گرم و فعال میپوشاند مع علوم انسانی

این جامه فاخر در زندگانی لباس شرافت و پس از مرگ حریر بهشت

خواهد بود .

آری کلکون کفنمان یعنی آنهاییکه در راه دین و عدالت بخون گلوی

خود رنگین شده اند در این جهان جز نام و افتخار نخواهند داشت و در آن جهان

جز در فردوس برین جای نخواهند گزید .

من شب و روز شما را بجهاد و مبارزه دعوت میکنم و همیشه بانندای

جانبازی و فداکاری شما را برمی انگیزم ولی چه فایده که دم گرم من در آهن سرد

شما اثر نمی کند . هم اکنون گفتار خود را یکبار دیگر تکرار میکنم باشد که

خون افسرده و سرد در شریان شما بجریان افتد و از حقوق و حیات خود دفاع

کنید. باید بگویم ذلیل‌ترین اقوام جهان مردمی هستند که کوچهای شهرشان میدان تاخت و تاز بیگانگان قرار گیرد. کسیکه بحکم تنبلی و تن پروری از منطقه وظیفه و افتخار خود فرار کند از هو جهان جز مذلت و ننگ بهره‌ای نخواهد داشت قسم بآنکس که جان پسر ابوطالب مقهور اراده اوست هزار مرتبه در میدان پیکار بخاک و خون غلطیدن از مردنی که بر روی بستر صورت گیرد و خاص بیوه‌زان باشد گوارا تر و شیرین تر است.

۲- مناسبات بین افراد ارتش و تکالیف رئیس و مرئوس نسبت بیکدیگر

سربازان من اینک امیر المؤمنین است که وظائف مقدس و منیع سربازی را بشما خاطر نشان میکنند همه سربازیم و همگان از یک ناموس دفاع میکنیم و بجای یک هدف پیش میرویم منکه در محور نیرو قرار دارم و آن کسانیکه بنام فرمانده و سردار شمارا سان میبینند و فرمان میدهند در تمام تکالیف سپاهی با تمام افراد و نفرات یکسانیم هیچیک را بر دیگری تفوق و برتری نیست منتهمی از آنجا که در مسائل حرب و رموز پیکار سطح اطلاعات و آشنائی همه بیک میزان نیست و نیز در بردباری و حوصله که قائمه بنیان جنگ و راهنمای سپاه به پیروزی و توفیق است همه یکسان میتوانند بود مقررات نظام ایجاب میکنند که معدودی افسر و جمعی سرباز باشند ولی منصب فرماندهی تا هر پایه که باشد در قانون مساوات فصل و عنوانی باز نمی‌کند و جهت فرماندهان در برابر وظیفه و تکلیف بهیچ وجه استثنائی قائل نمی‌شود.

افسریکه پرچم لشکر تحت ادا و فرمان او پیش می‌رود و گروهی براهنمائی نقشه و طراحی فکرش حمله میکنند اجازه ندارد این افتخار را بر دیگران تحمیل نماید و حتی ضعیف‌ترین سربازان را بانظر تحقیر و توهمین نگاه کند.

او موظف است که هر قدر بر پایه مقامش افزوده میشود و هر اندازه مورد تقدیر و تمجید قرار می‌گیرد بر فروتنی و تواضع بیفزاید و سربازان فداکار خود را تحسین و تمجید نماید زیرا او و سرباز چون دو دستند که بکممک همدیگر ادای تکلیف میکنند اگر فرمانده نقشه ترسیم مینماید سرباز آنرا عملاً با تمام میرساند اگر افسر فرمان میدهد سرباز فرمان میبرد.

هم اکنون که من مانند شما سربازی هستم و سابقه طولانی و پر ماجرای من در پیکار ایجاب کرده تا کشوری این چنین وسیع و نیروئی این اندازه بزرگ

را پیشوا و فرمانده باشم مدیونم که در مقابل این نعمت بزرگک بسپاهیان
نوازش و عطاوت روادارم و از حال رعیت آگاه و باخبر باشم .
ماهه باهم برادر و برابریم منتهی عظمت و وظیفه اقتضا میکند که بعنوان
افسر و سرباز باهم کار کنیم و باهم به نتیجه و هدف برسیم .
من و هیچ افسری نباید پنهان از لشکریان روش محرمانه و خصوصی در
پیش گیریم زیرا سپاهیان همه باهم محرم و هم رازند .

فقط در یک مورد پیشوا میتواند سرار را پنهان سازد و آن در مسائل خصوصی
جنگ و نقشه های حمله است که اگر لشکریان عموماً از آن آگاه گردند
ممکن است راز نهفته بگوش خصم راه یابد و جان سپاهیان در خطر افتد .

افسر باید بهمه سربازان بیگسان بنگردد و در ابراز مرحمت و تقسیم حقوق
هیچگونه ترجیح و تفضیل رواندازد . آنکس که در حقوق عمومی مسلمانان به نظر
شخصی خود احترام میکندارد و بدینوسئله بر دیگران ستم میکند در داد گاه ما
نماکس و ستمکار محسوب خواهد بود .

۳- وظائف سربازان

سرباز در مقابل فرمانده خود باید مطیع محض و تسلیم صرف باشد و در
اجرای نقشه او بهیچ روی سستی رواندازد .

سرباز باید در شجاعت و فداکار باشد و بهنگام حمله از گوههای آتش و دریا
های موج باک نداشته باشد .

سپاهی شجاع کسی است که شمشیر بر کفن بندد و بر چهره نامبارک مرگ
بببختدزند و همچنان خندان در آغوش امواج معرکه فرورود یادر خون خویش
و گرداب فنا غرق گردد و یا بساحل پیروزی و افتخار پای نهد همینکه بسرباز
فرمان (پیش) داده شد تا پایان پیکار باید این کلمه نصب العین او قرار گیرد و
تمام اعضاء و اندامش در منتهای فعالیت به پیشرفت پردازد .

او باید ایمان داشته باشد که شرافت شخصی و نوعی او و حرمت ناموس
دین اسلام گروگان فرمانیست که در هنگامه نبرد از فرمانده بگوش او میرسند .
وای بر آن سربازی که در ادای وظیفه جنگی سستی کند و یا بفرمانده
خویش خیانت روادارد .

این چنین لشکری در پیشگاه خداوند و در مقابل امیرالمؤمنین سخت پست و ناچیز است و شدیدترین کیفرها را که بتوان تصور کرد در دو جهان سزاوار میباشد .

در سایه حمایت پروردگار محفوظ باشید ای سربازان من .

۴ - خصائل افسران

افسر باید پرهیزکارترین سپاه و نجیبترین افراد باشد .

افسر باید غم لشکر خورد و برای سربازان خویش پدری مهربان و فرماندهی آگاه و بیدار باشد .

افسر باید بمظمت روح و شجاعت قلب سرآمد همه سپاه باشد و نقشه‌های جنگ را آنچنان تنظیم نماید که پیروزی خویش و حفاظت خون سربازان را حتی المقدور تأمین کند .

از افسر یسنیدیده نیست که بالذکر ناروازی خشنک کرده .

افسر فعال و مقتدر آنکس تواند بود که خشم را با بردباری و ملایمت را با متانت و خوبی بیامیزد .

افسر باید بچشم سرباز در عین سنگین دلی مهربان و در حال مهربانی با مهابت و مخوف جلوه کند .

من آن افسر را دوست میدارم که با ناتوانان و بیچارگان فروتن و به گردن‌کشان همچون قهرانی پیرحم و متکبر باشد .

۵ - حسن انتخاب افسران برای فرماندهی (خطاب بمالك اشتر)

هر آنکاه که نیروی خویش را بسیج نمائی و طبق قانون لشکری بقسمت

های منظم تقسیم کنی بهوش باش که در انتخاب افسران و سران سپاه با شتاب و غلط نروی و ناتوانی افسران را از دودمانهای باشرافت و اصیل انتخاب کنی .

از لشکر خود آنکسی را منصب امارت ده که ایمان او بخدا از همه بیشتر

و مکارم اخلاقی در او جمع باشد ، کسیکه بتواند از خشم و غضب خود داری

نماید ، کسیکه نسبت بضعفاء رؤف و مهربان و نسبت باقویا شجاع و بی اعتنا

باشد ، در برابر سختی‌ها بهیجان در نیاید و ضعف بر او غلبه نکند و از کار عاجز

نماند ، معروف بسوابق حسنه و رشید و ثابت قدم و سخی و بخشنده باشد .

هر کسی دارای این صفات باشد برای فرماندهی مناسب است و این صفات شاخه های درختی هستند که ثمره آن عفت و عدالت است .

۶- سرمشق واقع شدن فرماندهان

اگر خواهی سربازان از افسران خود مهربانی و عطفت ببینند نخست تو با افسران مهربان و با شفقت باش ، بر سرداران فداکاری که پرورش یافته تو هستند پدر باش تا آنانهم بر سپاه پدری کنند .

ای افسر . تو اگر براه حفظ شرافت سربازان جان‌بازی سزاوار است زیرا عملاً با آنان درس فداکاری و صمیمیت میآموزی . هنگامیکه تو خود را فرماندهی مهربان ، با وفا و صمیمی بلشکر معرفی کنی مطمئن باش که سپاهیان نیز عموماً از فضائل اخلاقی تو پیروی میکنند و هر فرد از آنها آئینه‌ای میشود که صفات پسندیده قرا جلوه گر میسازد .

۷- توجه در امور معیشت و بازرسی اعمال زیردستان

در آن موقع که بارضاع امور لشکر بازرسی میکنی از کوچکترین نکته صرف نظر مکن و اغماض روا مدار و تصور منما که بازرسی در کلیات مطالب از جزئیات بی‌بازت میکنند . آری باید موبومو بزنگی لشکر رسیدگی نمائی و نسبت به هیچ قضیه هر اندازه هم که خرد و ناچیز باشد بی‌اعتنائی روا نداری .

در میان سرداران سپاه آن افسر را از همه بیشتر دوست بدار که سربازان را از همه بیشتر دوست بدارد و در انتظام معیشت و زندگی سپاهیان بذل مساعی کند .

بر آن افسر اعتماد کن که نجیب و پرهیزکار است ، چشم طمع بمال کسی ندوخته و دست تخطی بدامن ناموس کسی دراز نکرده است سرباز را آنچنان بی‌نیاز و چشم و دل سیر نگاهدار که گوهر را با خاک فرق ننهد و در مقابل شرافت سربازی ثروت جهان در نظرش خاشاکی ناچیز جلوه نماید .

۸- تشویق

هر مرد سپاهی عمل فوق‌العاده از خود نشان داد مقتضی است در پیش عموم سپاه معرفی گردد و افسر باید سربازان دلاور را با عبارات گرم و مهمیج در برابر

لشکر نام برد و از آنچه لازمه تشویق میباشد درباره آنان فروگذار نکنند این عمل علاوه بر تشویق سربازان و بیدار نمودن روح و وظیفه شناسی آنان مسلماً افراد تنبل و بی قید را نیز بر شک می آورد و بجدیت و فداکاری برمی انگیزد در آن موقع که یابزبان و یا بمطاز کارکنان تشویق میکنی راضی نهستم که شخصیت افراد را در یاداش کار دخالت دهی توضیح میدهم که چون یک نفر متعین و شریف خدمتی کوچک انجام داد جزای او هم کوچک خواهد بود و موقع اجتماعی و خانوادگی در ایفاء وظیفه دخالت نخواهد داشت .

٩ - تاکتیک و فنون رزمی

مسافرت را در دو جانب روز قرار دهید که شدت حرارت میشکند یعنی صبح و عصر .

هنگامیکه با نیروی دشمن روبرو میشوید سپاه را در پناه کوهها که حتی المقدور بنهر پر آب نزدیک باشد قرار دهید و از موانع نظامی (دره ها و غارها) جهت کمینگاه استفاده کنید ولی دیده بانانی با احتیاط و جسور بر گردنهای کوه بگذارید تا مبدا دشمن در وقتاً بر شما هجوم آورد و غافلگیر شوید .

مقدمه (جلودار) در همه جا برای سپاه بمنزله چشم است و بهمین جهت خواب راحت بر او حرام خواهد بود . دیده وران هر چه بیدارتر باشند سپاه از

شیخون دشمن ایمن تر است . علوم انسانی و مطالعات رزمی
افراد زره پوش همیشه باید در صف مقدم حمله کنند تا قوای بی زره را که آسانتر هدف تیرهای جانکها از واقع میشوند در پناه خود حفظ نمایند .

هنگامیکه بانیزه میجنگید خوب است بجانب حریف خود با قدم دو پیش روید زیرا این فشار نیزه را بعد کمال در هدف فرو میبرد .

حتی المقدور نگذارید که در جنگهای تن بتن یک تن باد و حریف یکبار . روبرو شود زیرا این عمل بسیار دشوار و خطرناک است . از زیادی سپاه دشمن بهم بخود راه ندهید زیرا شاهد پیروزی را سربازان فعال و فداکار در آغوش خواهند گرفت نه انبوه سپاهیان .

در موقع حمله بر سپاه دشمن از یک جانب و اگر توانستید از دو جانب بتازید و این عمل که بمحاصره شبیه است مقرون به پیروزی خواهد بود .

۱۰ - پرچم و پرچمدار

پرچمدار باید مردی کارزار دیده و لایق باشد زیرا فعالیت و کوشش سپاه بر پرچم استوار است اگر پرچمدار مردی ضعیف باشد و بی سبب بعقب باز گردد سپاهی را از هستی و افتخار محروم خواهد کرد. چشمهای افراد باید همیشه باهتزاز پرچم دوخته باشد و بهر جانب که پرچم پیش میرود آنان نیز پیش روند زیرا پرچم در حقیقت بمنزله نقشه جنگ است که خطسیر سرباز را عملاً نشان می دهد.

هرگز پرچمدار را تنها نگذارید و بآسانی اسیر دشمن مسازید و از پرچم نیز زیاد جلو نیفتید تا مبادا جزر و مد کارزار شمارا از مرکز حمله بدور اندازد و در نتیجه خط ارتباط میان شما قطع شود.

۱۱ - رعایت اصول اخلاقی در کارزار

در آن هنگام که بیمار کی پیروز شدید هرگز دشمن فراری را طعمه شمشیر نسازید و زخم داران را میازارید و راضی نشوید که از پشت سر بر کسی حربه عداوت فرو برید زیرا این کردار از جوانمردی و مروت سخت بدور و برفتادگان تاختن ویژه ارادل و او باش است.

زنهار پردگیان دشمن را بگناه مردان نشان نگیرید و زنان را در همه وقت احترام کنید و اگر چه در مقابل شما زبان بناسزای بکشایند گفتار خشن و ناهنجارشان را جدی تلقی نکنید و دشمنهای آنان را نشنیده انگازید. در آن روز کار که ما سرباز بودیم زنان بت پرست ما را بشنیع ترین وجهی دشنام میدادند ولی پیغمبر اکرم دستور داده بود که آنها را قاحتر باخونسردی تلقی کنیم و ذره ای از حرمت زنان نگاهیم.

سرباز موظف است موقعیکه بعنوان راهگذر بشهری وارد میشود خود را مانند یکنفر عادی از آن شهر بداند و کاملاً مطیع مقررات اداری و اجتماعی آنجا باشد.

سرباز حق ندارد بنام اینکه وظیفه خود را انجام میدهد و بادشمنان میجنگد بر آحاد رعیت منت گذارد و بآنها کبر و جلال بفروشد. سرباز در مقابل کم بهاءترین چیزی که از شهرهای معبر خود خریداری میکند باید همان قیمتی را که برای آن کالا معین شده بپردازد.

روح من از آنکس بیزار است که بخواهد بقدرارزنی بر افراد رعیت جور روا دارد شما میتوانید در این هنگام سرباز متخلف را از طرف من تنبیه کنید ولی حتی المقدور بمقام خلافت که حاجب و درباری نداره به امیر المؤمنین که مانند قهیدستان شما پشمینه بوش و بی تکلف است مراجعه کنید و کیهن سرباز ستمگر را بسربازی چون من باز گذارید تا من او را عبرت جهانیان قرار دهم.

فراوش ننمائید که فداکاران اسلام را بشهر خود بپذیرید و آن سرهای قترس را که در راه امنیت و دین شما بخاک و خون آغشته میگردند در آغوش لطف و نوازش خویش در آورید نگذارید دیوانگان کوی شما و ولگردان شهر نسبت بسپاهی شرافتمند توهمین کنند و یادزدان کالا فروش از غربت آنها استفاده برند و در داد و ستد بر آنان اجحاف کنند.

۱۲- شدت انضباط در اجرای فرامین نظامی

همراه پیاپی بزرگ اسلام و پیشوای محبوب خویش محمد پیش میر قسیم و شمشیرهای ما بر روی مخالفان بر آمیخته بود پدران خود، پسران خود، برادران و برادرزادگان خود، اعمام و بنی اعمام خود و خلاصه خویشاوندان دور و نزدیک خویش را بدستور قرآن کریم کردن میزدیم و خنده کمان بر آن بدنهای آغشته بخون و آلوده بخاک قدم میکداشتیم.

ایمان ما استوار و قلب ما مطمئن بود ما را اگر بیهادان داغ دیده و زاری خواهران بی برادر و اشک سال خوردگان و آه خردسالان از راه راست باز نمیگردانید و اینهمه موانع در جریان تصمیم ما مانع از فدا شدن ما نبودند.

